

হিমাৰ পৰা অসমৰ নতুন প্ৰজন্মই ল'বলগীয়া শিক্ষা আৰু অন্যান্য

● হেমন্ত কুমাৰ শৰ্মা

অধ্যাপক, গণিত বিভাগ

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

নগাঁৱৰ এখন অখ্যাত গাঁও কান্ধুলিমাৰীৰ এক দুখীয়া পৰিয়ালৰ কন্যা হিমা দাসৰ নামে বৰ্তমান সমগ্ৰ অসম তথা ভাৰতবৰ্ষৰ আকাশ-বতাহ মুখৰিত কৰি ৰাখিছে। হিমা দাসৰ এই 'হিমালয় সদৃশ' উত্তৰণত আমিও অতিশয় সুখী আৰু অসমীয়া হিচাপে ততোধিক গৌৰৱান্বিত। হিমা উঠি অহা নতুন প্ৰজন্মৰ আগত এক আদৰ্শ হৈ চিৰস্মৰণীয় হোৱাটোৱেই আমাৰ কামনা। হিমাৰ উত্তৰণৰ ঘটনাই মনত দোলা দি যোৱা দুই-এটা কথাকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ আগত দাঙি ধৰাই আজিৰ এই প্ৰবন্ধৰ মুখ্য উদ্দেশ্য।

প্ৰথমেই প্ৰশ্ন হয় হিমাৰ এই সফলতা হঠাতে ঘটা এক ঘটনা নেকি? বিচাৰ-বিবেচনা থকা যিকোনো এজন পৰিপক্ক মানুহে নিশ্চয় ক'ব—হ'বই নোৱাৰে। Rome was not built in a day অৰ্থাৎ ৰোম নগৰী এদিনতে সজা হোৱা নাছিল। তেন্তে কাৰণবোৰ কি হ'ব পাৰে? আহকচোন, কাৰণবোৰ জুকিয়াই চোৱাৰ বাবে আমি এক প্ৰয়াস কৰোঁ।

আইনষ্টাইনৰ এযাৰি অমৰ উক্তি হৈছে "Everybody is a genius. But if you judge a fish by its ability to climb a tree, it will live its whole life believing that it is a stupid" অৰ্থাৎ প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিয়েই প্ৰতিভাশালী। কিন্তু আমি যদি মাছ এটাৰ প্ৰতিভা গছত কিমান বগাব পাৰে তাৰ দ্বাৰা জুখিব খোজো তেতিয়াহ'লে ই সমগ্ৰ জীৱন এই ধাৰণাতেই নিমগ্ন থাকিব যে ই কোনো কামৰ বাবে যোগ্য নহয়।

তাৰো বহু আগতেই স্বামী বিবেকানন্দই কৈছিল—

Each soul is potentially divine.

অৰ্থাৎ প্ৰত্যেক আত্মাতে এক ঐশ্বৰিক শক্তি লুকাই আছে। ব্যৱহাৰিক ক্ষেত্ৰত আমি কথাটো এনেকৈয়ো ল'ব পাৰো যে ভগৱানে প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিকে কিবা ক্ষেত্ৰত এক ব্যুৎপত্তি দিছে আৰু সেই বিশেষ ব্যুৎপত্তিৰ অংকুৰণ ঘটাই সমাজৰ বাবে ধনাত্মকভাৱে প্ৰয়োগ কৰাটো হ'ব লাগে প্ৰকৃত শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য। এনে শিক্ষাই ব্যক্তিশেষ তথা সমাজ দুয়োকো লাভান্বিত কৰে আৰু ইয়েই পৰিশেষত এখন দেশক উন্নত দেশ হোৱাত প্ৰভূত বৰঙণি যোগায়।

আমাৰ দৃষ্টিত প্ৰথম কাৰণটো হৈছে হিমাই নিজেই হওক বা অন্য কোনো প্ৰশিক্ষক অথবা শুভাকাংক্ষীয়েই হওক, বিচাৰি উলিয়াইছিল কিহত তেওঁৰ এক 'ঈশ্বৰ প্ৰদত্ত স্বাভাৱিক দক্ষতা' আছে, আৰু হিমাই সেই দক্ষতা বিকাশৰ বাবে কঠোৰ সাধনা, নিৰৱচ্ছিন্ন প্ৰচেষ্টা কৰি গৈছিল মাহৰ পিছত মাহ ধৰি— বাকী সকলো সুখ, স্বাচ্ছন্দ্য, বিনোদনৰ প্ৰতি পিঠি দি যাৰ ফল তেওঁ আজি পাইছে আৰু আমাকো ধন্য কৰিছে। ভুকুতেই কল নিশ্চয় পকা নাই। মনলৈ আহিছে ঐতৰেয় ব্ৰাহ্মণমৰ নিম্নোক্ত শ্লোকটিৰ—

চৰম্বৈ মধু বিন্দিতি চৰণস্বাদুমুদুস্বৰম্
সূৰ্য্যস্য পশ্য শ্ৰেয়মাণং যো ন তদ্ভয়তে চৰণ
চৰৈবেতি চৰৈবেতি

যাৰ অৰ্থ হৈছে— গতিশীলজনেহে মধু লাভ কৰে, গৈ থাকিলেহে সুস্বাদু ফল পায়। চোৱা সূৰ্যৰ শ্ৰেষ্ঠত্ব; অতদ্ভয়, অনলস পৰিক্ৰমাত সেয়ে ক্ষন্তেকো নৰৈ গৈ থকা।

সাৰমৰ্ম হিচাপে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক এইটোৱেই ক'ব খোজো—‘নিজৰ লগতে কথা পাতা’ আৰু নিজৰ ‘ঈশ্বৰ প্ৰদত্ত স্বাভাৱিক দক্ষতা’টো বিচাৰি উলিওৱা আৰু সেই দক্ষতা বিকাশৰ বাবে নিৰৱচ্ছিন্ন কঠোৰ সাধনা আৰম্ভ কৰা। সফলতা, খ্যাতিয়ে লগ দিবলৈ নিজেই দৌৰি আহিব। আন সহজ ৰাস্তা আমি দেখাত নাই। সহজ ৰাস্তাৰে কুখ্যাতিহে আহিব পাৰে, সুখ্যাতি নহয়।

হিমাৰ সফলতাৰ ইন্ধন হিচাপে আমাৰ দৃষ্টিত ধৰা দিয়া আন এক মুখ্য কাৰক হৈছে হিমাৰ প্ৰচণ্ড জাতিপ্ৰেম, দেশপ্ৰেম আৰু পৰিমিত আবেগ। নিজৰ কাৰণে জীয়াই থকা জীৱন এটাতকৈ জাতি, দেশৰ বাবে সমৰ্পিতভাৱে জীয়াই থকা জীৱন এটা সদায়ে বেছি আনন্দদায়ক, সুখদায়ক হয়। ই নিজকে এক উচ্চস্তৰলৈ লৈ যোৱাৰ বাবে চালিকাশক্তি প্ৰদান কৰে। দৌৰ পথাৰত সাফল্যৰ পিছতেই ৰাষ্ট্ৰীয় পতাকাৰ লগতে অসমৰ গামোচা লৈ হিমাই যিদৰে আনন্দৰ বহিঃপ্ৰকাশ দেখুৱাইছে, যিদৰে ‘চেম্পিয়ন ব’ৰ্ড’ত মাতৃভাষাত চহী কৰিছে সেয়া সঁচাকৈয়ে শলাগিবলগীয়া। আমাৰ চকুত ধৰা দিয়া হিমাৰ আন এক গুণ হৈছে তেওঁৰ প্ৰচণ্ড আত্মবিশ্বাস। কোনো ঠাইত হিমাই কৈছে—“অসমৰ গামোচা পৃথিৱীৰ চৌদিশে উৰুৱাৰ দায়িত্ব আপোনালোকে মোৰ ওপৰত এৰি দিয়ক।” কঠোৰ সাধনা, অনুশীলনৰ পৰা অহা গভীৰ আত্মবিশ্বাস অবিহনে এনে মন্তব্য দিব নোৱাৰে হিমাই। আন এক অনুষ্ঠানত বঁটা প্ৰদানৰ সময়ত ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত বজাৰ লগে লগে হিমাৰ অশ্ৰু নিগৰিত হৈছে। হিমাৰ জাতিপ্ৰেম, দেশপ্ৰেম, পৰিমিত আবেগৰ নিৰ্ভেজাল প্ৰকাশ। এই গুণসমূহে হিমাক আৰু কঠোৰ অনুশীলন তথা সাধনাত ব্ৰতী হ’বলৈ অনুপ্ৰেৰণা যোগাব।

উপৰোক্ত গুণসমূহ আমি হিমাৰ পৰা শিকিবলগীয়া। আমাৰ বিশ্বাস উঠি অহা প্ৰজন্মই হিমাৰ এই গুণসমূহ আয়ত্ত কৰিবলৈ কঠোৰ সাধনা, অনুশীলনত মগ্ন হ’লে অদূৰ ভৱিষ্যতে আমি আৰু বহুতো ‘হিমা’ক লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হ’ম।

আমাৰ লিখনীৰ নায়িকা হিমাৰ গুণৰ কথাৰ পৰা ফালৰি কাটি আন দুই-এটা কথা লিখিবলৈ ওলাইছোঁ।

হিমা অসমলৈ অহাৰ লগে লগে অসংখ্য অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানে তেওঁক উষ্ণ আদৰণি, সম্বৰ্ধনা জনালে। হিমাক আৱিষ্কাৰ কৰা, উৎসাহ যোগোৱা তেওঁৰ আদিগুৰু/গুৰুসকলৰ ক্ষেত্ৰত তেনে একো নেদেখি মনটো অলপ সেমেকি গ’ল। ‘দ্রোণাচাৰ্য’ৰ দেশৰ আমিৰোৰে ভৱিষ্যত প্ৰজন্মৰ আগত এক সুস্থ পৰম্পৰা দাঙি ধৰাৰ সুযোগ হেৰুওৱা যেন লাগিল।

বহুতেই আকৌ হিমাক টকা-পইচাৰে পুতি পেলাব খোজা সদৃশ পৰিস্থিতি এটা তৈয়াৰ কৰাৰ নিচিনাও লাগিল। ই হিমাৰ উপকাৰ সাধে নে অপকাৰ সাধে সময়েহে ক’ব। হিমা বিখ্যাত হোৱাৰ আগতে তেওঁৰ অনুশীলনৰ বাবে সুবিধাবোৰ পাইছেনে, দেহা শক্তিশালী কৰি ৰাখিবৰ বাবে পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে খোৱা-বোৱা পাইছেনে নাই সেইবোৰৰ বিষয়ে দুই-একত বাদে হয়তো কোনেও নাজানিছিল। আমাৰ দৃষ্টিত সেইসকলে হিমাক বৰঞ্চ বিশ্বৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ প্ৰশিক্ষণৰ বাবে য’লৈ যাব লাগে তালৈ পঠিয়াই তেওঁৰ সকলো ধৰণৰ খৰচ বহন কৰি বাকী টকাখিনি আৰু দুই-এজনী নতুন ‘হিমা’ৰ সন্ধানত ব্যয় কৰিব পাৰিলেহেঁতেন। কম বয়সতে হোৱা আৰ্থিক প্ৰাচুৰ্যই সাধনাৰ ক্ষেত্ৰত হেঙাৰ হিচাপেও থিয় দিব পাৰে। আমাৰ দৃঢ় বিশ্বাস success has many fathers, failure is an orphan, অৰ্থাৎ কৃতকাৰ্যজনৰ বহুতো দেউতাক থাকে কিন্তু অকৃতকাৰ্যজন ঘাত মাউৰা কথাষাৰ

হিমাই মনত ৰাখিব। লগতে তেওঁ এই কথাটোও মনত ৰাখিব লাগে যে শিখৰত আৰোহণ কৰা যিমান টান, এক বিশেষ সময়ৰ বাবে তাক বৰ্তাই ৰখা তাতোকৈ টান।

ভাৰতবৰ্ষ এখন উপমহাদেশ আৰু ইয়াৰ বিভিন্ন অঞ্চলৰ মানুহৰ কিছু বিশেষ ক্ষেত্ৰত কিছুমান 'স্বাভাৱিক দক্ষতা' দেখা যায়। আমাৰ দৃষ্টিত অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ যুৱক-যুৱতীৰ সাহিত্য, সংগীত, নাটক, বাঁহ-বেত, বোৱা-কটা আদিৰ কাম আৰু লগতে কিছুমান বিশেষ খেলা যেনে—ধনুকাঁড় মৰা (আদিবাসী আৰু দুই-এক জনগোষ্ঠীৰ ক্ষেত্ৰত), ফুটবল আদিত স্বাভাৱিক দক্ষতা আছে। কিন্তু তেওঁলোকৰ এই স্বাভাৱিক দক্ষতাক আগুৱাই নিবলৈ প্ৰণালীবদ্ধ শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানৰ অভাৱ বাৰুকৈয়ে দেখা যায়। আমাৰ দৃষ্টিত অকল বিজ্ঞান, বাণিজ্য, কলাৰ বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়, বিশ্ববিদ্যালয়েই শিক্ষানুষ্ঠান নহয়। উপৰোক্ত স্বাভাৱিক দক্ষতাবোৰৰ স্ফূৰণ ঘটাবলৈ আৱশ্যক হোৱা অত্যাধুনিক অনুষ্ঠানবোৰো শিক্ষানুষ্ঠানৰ অন্তৰ্গত হ'ব লাগে।

এইখিনিতে স্বামী বিবেকানন্দই শিক্ষা সম্পৰ্কে আগবঢ়োৱা আমাৰ অতি প্ৰিয় উক্তি এযাৰিও মনলৈ আহিছে—Education is the manifestation of the perfection already in man. অৰ্থাৎ 'ঈশ্বৰ প্ৰদত্ত স্বাভাৱিক দক্ষতা'ৰ বহিঃপ্ৰকাশৰ বাবে যি মাধ্যমে আমাক সহায় কৰে সেয়েই প্ৰকৃত শিক্ষা। অকল শিক্ষানুষ্ঠানৰ কেইটামান উচ্চ ডিগ্ৰী থাকিলেহে যে মানুহ সুশিক্ষিত হয় তেনে আওপুৰণি ধ্যান-ধাৰণা পৰিৱৰ্তনৰ সময় সমাগত। বি.এ., এম.এ., পি.এইচ.ডি., ডাক্তৰ, ইঞ্জিনীয়াৰ আদি হোৱাৰ 'নিগনি দৌৰ'ত যদি আমাৰ সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰী ব্যস্ত হয় তেন্তে জাতিটোৰ উন্নতি হোৱাটো হয়তো সুদূৰপৰাহত। আমি এইটো ক'ব খোজা নাই যে উপৰোক্ত ডিগ্ৰীবোৰৰ মূল্য নাই বা আমাক নালাগে। কিন্তু কথা হৈছে নিজৰ 'ঈশ্বৰ প্ৰদত্ত স্বাভাৱিক দক্ষতা'ক বাদ দি সকলোৱে উপৰোক্ত ডিগ্ৰীবোৰৰ দিশে ধাৰমান হোৱাটোহে সমীচিন নহয়। আমি জনাত অসমৰ স্বনামধন্য বিহগী কবি ৰঘুনাথ চৌধাৰীদেৱে অষ্টম শ্ৰেণীলৈকেহে পঢ়িছিল কিন্তু তেখেতৰ কাব্যপ্ৰতিভাৰ ওপৰত গৱেষণা কৰি আন বহুতে পি.এইচ. ডিগ্ৰীও লাভ কৰিছে। স্বামী বিবেকানন্দৰ গুৰু ৰামকৃষ্ণ পৰমহংসও কোনো ডিগ্ৰীধাৰী নাছিল। স্বামী বিবেকানন্দই কৈছিল— যি শিক্ষাই এজন মানুহক নিজৰ ভৰিত থিয় দিবলৈ সহায় নকৰে, সৎ ভাবে জীয়াই থাকি নিজৰ তথা দেশৰ উন্নতি, সুনামৰ বাবে বৰঙণি যোগোৱাত সহায় নকৰে সেই শিক্ষা প্ৰকৃত শিক্ষা হ'বই নোৱাৰে।

এই কথাত আমাৰ তিলমানো সন্দেহ নাই যে উচ্চ ডিগ্ৰীধাৰী তৰল মানসিকতাৰ শিক্ষিততকৈ কম ডিগ্ৰীধাৰী সুশিক্ষিত ব্যক্তিৰ সংখ্যা যিমানোই বাঢ়ে দেশ আৰু জাতিৰ বাবে সিমানোই মঙ্গল।

বহু ক্ষেত্ৰত ভিতৰুৱা অঞ্চলৰ যুৱক-যুৱতীয়ে বিভিন্ন সা-সুবিধাৰ অভাৱৰ বাবে হা-জুমুনিয়াহ কাঢ়ি বহি থকা দেখা যায় আৰু কেতিয়াবা ই তেওঁলোকক কিছু অসামাজিক কৰ্মৰ দিশেও আগবঢ়াই নিয়ে। পিছপৰা অঞ্চলসমূহৰ উন্নতিৰ বাবে নিৰন্তৰ প্ৰয়াস কৰাটো চৰকাৰৰ নিশ্চয়কৈ এক আৱশ্যকীয় কৰ্তব্য। কিন্তু সেই অনগ্ৰসৰতাই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক হতাশাগ্ৰস্ত কৰিব পাৰিব নালাগে। কেতিয়াবা সেই অনগ্ৰসৰতাই 'অভিশাপ'ৰ সলনি 'আশীৰ্বাদ'হে হ'ব পাৰে কাৰণ সেই ঠাইবোৰত মনঃসংযোগ বিচ্ছিন্ন কৰিব পৰা আজিকালিৰ বিভিন্ন আধুনিক সৰঞ্জাম তথা ব্যৱস্থাৰ পৰা তেওঁলোক এক নিৰাপদ দূৰত্বত অৱস্থিত য'ত সাধনাৰ বাবে এক অনুকূল পৰিৱেশ বিদ্যমান। প্ৰাচীন কালত ঋষি-মুনিসকলে সাধনাৰ বাবে তেনে ঠাইকেই বাছি লৈছিল। আমাৰ দৃষ্টিত 'নাই-নাই'ৰ মাজত কি 'আছে' সেইটো বাছি উলিয়াই তাৰ সঠিক প্ৰয়োগ কৰিব পৰাটোও প্ৰকৃত শিক্ষাবেই এক অংগ। আমাৰ আজিৰ এই লিখনিৰ নায়িকা হিমাই তাকেই অতি সুন্দৰকৈ কৰি আমাক দেখুৱাইছে।

আমাৰ এক দৃঢ় বিশ্বাস পদুম ফুল যিদৰে বোকাতেই ফুলে সেইদৰে আৰু নতুন নতুন 'হিমা' এই অনগ্ৰসৰ ঠাইবোৰৰ পৰাই ভৱিষ্যতে ওলাই অহাৰ সম্ভাৱনাই অধিক।